

Борко Ю.Е.

*аспірант Інституту права
ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права»*

Коломоєць А.В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного, кримінального права та процесу
ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права»*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИБОРЧИХ ПРАВ НА ОСНОВІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Вступ. Юридична відповідальність фізичних та юридичних осіб за порушення законодавства, що регулює порядок підготовки та проведення виборів, є одним з об'ємних, комплексних за змістом та практично значущих інститутів загальної частини виборчого права. Відповідальність за право порушення у сфері виборів складається з чотирьох самостійних субінститутів: адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності, кожен вид відповідальності відрізняється власною специфікою: особливостями складу правопорушення, заходами відповідальності (санкціями) та процесуальною формою реалізації. Публічно-правова відповідальність є самостійним явищем правової дійсності в системі юридичної відповідальності, що діє в галузі виборчих правовідносин. Вона знаходить своє практичне втілення щодо осіб, які вчиняли конституційні правопорушення (делікти), санкцій, передбачених конституційним законодавством. Однак, враховуючи, що конституційні інститути демократії є невід'ємною частиною публічного права, цілком припустимо і, більше того, доцільно цей вид відповідальності називати публічно-правовим.

Слід визнати справедливості зробленого у спеціальній літературі зауваження у тому, що «Публічно-правова відповідальність за порушення законодавства про вибори і рефе-

рендуми», загалом поки що не отримала ні глибокої теоретичної розробки, ні належної регламентації у законодавстві. Вона тривалий час не помічалася в юридичній науці і була представлена в навчальній літературі.

Огляд останніх досліджень. В рамках української наукової спільноти були зроблені серйозні кроки стосовно дослідження публічно-правової відповідальності за порушення виборчих прав. Не дивлячись на те, що різні автори використовують у своїй роботі різну термінологію, кожен з них має на увазі саме вищевказане явище, тому по відповідній темі можна відзначити фундаментальні роботи таких науковців як: Ю. М. Бисага, А. З. Георгіца, І. П. Голосніченко, В. М. Кампо, О. Л. Копиленко, О. В. Лавринович, П. М. Любченко, О. О. Майданник, О. В. Марцеляк, Г. О. Мурашин, В. О. Навроцький, Л. Р. Наливайко, О. В. Скрипнюк, М. І. Ставнійчук, О. І. Сушинський, В. П. Тихий, Ю. М. Тодика, В. М. Шаповал, Н. Г. Шукліна та ін.

Мета статті. Це дослідження публічно-правової відповідальності за порушення виборчих прав на основі Конституції України.

Виклад основних положень. Становлення демократичної виборчої системи нашої країни супроводжується послідовним удосконаленням виборчого законодавства, особливо у аспекті практичного захисту виборчих прав

громадян. У міру формування в Україні демократичних виборчих інститутів виборчі комісії та судові органи нагромадили великий досвід вирішення спірних, конфліктних ситуацій під час виборів.

Вибори є легітимним способом надання публічно-владним повноваженням представницького характеру. Тому виборчий процес супроводжується численними зіткненнями інтересів різних учасників виборчих дій, що виливаються в різноманітні виборчі суперечки. На сьогоднішній день вибори міцно увійшли в життя нашого суспільства не тільки з позитивного боку як інститут, що забезпечує легітимну зміну влади, але і як явище, що створило ґрунт для виникнення нового різновиду порушень (порушень виборчих прав громадян). Залучення суб'єктів, чії рішення, дії чи бездіяльність призвели до порушення виборчих прав громадян, до юридичної відповідальності є важливим способом захисту цих прав [7, с. 55].

Проведення виборів – це пряме волевиявлення громадян у питаннях формування органів державної влади, обрання виборчих посадових осіб та представницьких органів

Українське законодавство про вибори перебуває у постійній динаміці та розвитку. При цьому існують певні прогалини, які призводять до зниження ефективності тих чи інших законів, у тому числі й їх відповідності Конституції України. Якщо працює головний елемент законодавства – відповідність Конституції, то право стає нестійким і безнадійним, оскільки підвищується рівень порушень правий і обов'язків як людини, а й усього суспільства загалом [3].

«Процес» у світі широко використовується у літературі та житті. У юридичній науці процес використовується лише у словосполученні. Загалом, використовуючи словосполучення «виборчий процес», ми розуміємо, як підготовка та проведення виборів. Українське законодавство докладно регламентує офіційний бік підготовки виборів. Певні правові норми виборчого права закріплюють процес

підготовки, час та місце проведення виборів державної влади.

Законодавчо виборчий процес встановлює тимчасовий порядок етапів, які складаються з процедур та дій певних суб'єктів виборчих правовідносин. За допомогою цього формується представництво органів влади, відбувається реалізація виборчих правовідносин громадян, створюється легітимність та завершеність виборів. Виборець – громадянин, який має виборче право [5].

За порушення законодавства України про вибори та референдуми законом передбачено кілька видів юридичної відповідальності:

- кримінальна,
- адміністративна.
- цивільно-правова.

Необхідно відзначити, що існування різних видів відповідальності, що застосовуються до фізичних осіб за скоєння корупційних правопорушень, не виключає можливості притягнення однієї й тієї ж особи одночасно до кількох видів відповідальності (наприклад, до кримінальної, цивільної та дисциплінарної) [2].

Адміністративний порядок оскарження порушень виборчих прав передбачає розгляд звернень у відповідну виборчу комісію. Суб'єктами, які уповноважені на розгляд звернень, є голова виборчої комісії, заступник голови виборчої комісії, член виборчої комісії з правом вирішального голосу, колегіально виборча комісія [1, с. 56].

Виборчі комісії зобов'язані в межах своєї компетенції розглядати звернення, що надійшли до них у період виборчої кампанії, порушення закону, проводити перевірки за цими зверненнями і давати особам, які направили звернення, письмові відповіді. Якщо звернення вказує на порушення закону кандидатом, виборчим об'єднанням, ці кандидат, виборче об'єднання або його уповноважені представники повинні бути негайно оповіщені про звернення, що надійшло, і вправі давати пояснення по суті звернення [3].

Цивільно-правова відповідальність за корупційні правопорушення передбачає, що шкода, заподіяна особі чи майну громадянина, а також шкода, заподіяна майну юридичної особи, у тому числі скоєнням корупційного злочину (правопорушення), підлягає відшкодуванню в повному обсязі особою, яка завдала шкоди [10].

Найбільш поширеним на практиці корупційним правопорушенням, що стосується процесу виборів, є діяння, передбачене ст. 160 Кримінального кодексу України «Підкуп виборців». Підкуп виборців перебуває у низці найбільш небезпечних і завдає значної шкоди виборчій системі правопорушень, оскільки зазіхає свободу волевиявлення виборців, порушує фундаментальні конституційні цінності та принципи народовладдя. На жаль, у чинному законодавстві про вибори немає норми, яка б давала розгорнуте визначення підкупу виборців. Для правильної кваліфікації підкупу виборців необхідно розглянути склад даного правопорушення, що передбачає виділення як обов'язкові елементи: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт і суб'єктивну сторону. При підкупі виборців об'єктом зазіхання слід визнати суспільні відносини, що виникають під час проведення агітації, створені задля забезпечення свободи формування волі виборців та його волевиявлення під час голосування [9].

Ознаками об'єктивної сторони підкупу виборців є:

- діяння, виражене як підкуп виборців;
- наслідки у вигляді шкоди, заподіяної виборчим правовідносинам;
- причинно-наслідкові зв'язки між протиправним діянням у вигляді підкупу виборців і шкідливими наслідками [3].

Слід також зазначити, що підкуп виборців може здійснюватись лише за допомогою активних протиправних дій, які полягають у порушенні правової норми про його заборону. До суб'єктів відповідних правопорушень можуть належати громадяни, посадові особи, а також юридичні особи. Зокрема, до

посадових осіб належать кандидати, зареєстровані кандидати, кандидати, визнані обрайними, а до юридичних – виборчі об'єднання. Суб'єктивна сторона підкупу виборців характеризується обов'язковим наявності вини, причому форма провини (намір або необережність) значення в даному випадку не має [8].

Загалом діяльність співробітників поліції під час виборів відрізняється від реалізації функцій охорони власності, несення служби звичайних умовах.

У період виборчої кампанії, зокрема в день, що передує дню голосування, та день голосування можуть мати місце факти підкупу виборців шляхом роздачі подарунків, грошей та надання безоплатних послуг. При цьому здійснюється поквартирний обхід із закликами громадян віддати голоси за конкретного кандидата, викладається його передвиборча програма, вручаються подарункові набори чи гроші, агітаційні матеріали. Громадяни, як правило, не обізнані про незаконний характер таких дій і погоджуються прийняти запропоновані гроші або подарунки, дають згоду голосувати за запропонованого ним кандидата.

Однак, як показує практика, не всі виборці готові брати участь у подібних діях і не приймають подарунок (гроші), повідомляють про фактах підкупу до найближчого відділення поліції або у виборчу комісію. При вступі такої інформації до виборчої комісії її голова має негайно звернутися у відділення поліції. Це повідомлення надходить черговому співробітнику поліції до чергової частини органу внутрішніх справ, який має направити до місця події оперативну групу.

При надходженні інформації від виборця черговий співробітник поліції інформує про відповідний факт та вжиті для його припинення заходи голові дільничної виборчої комісії. Співробітники оперативної групи вживають заходів щодо затримання правопорушників. Одним із методів незаконного залучення голосів виборців є надання їм безоплатних послуг, зокрема автотранспорту

з боку кандидата, його довіреної особи або уповноваженого представника з фінансових питань, представника політичної партії, яка висунула кандидата, її довіреної особи або уповноваженого представника для доставки виборців до місця голосування на виборча дільниця у день голосування. Для цієї мети часто незаконно вивішуються оголошення у громадських місцях: на дверях будинків, на інформаційних стендах, де зазначаються час та місце прибуття автотранспорту. Громадян, які погодилися прийняти цю послугу, по дорозі активно агітують за конкретного кандидата, вручають матеріали пропагандистського характеру, подарункові набори тощо.

Дії подібних агітаторів відрізняються мобільністю, знанням соціальної психології, методів переконання та навіювання. Більшість громадян, як правило, не сприймають їхні дії як правопорушення – приховане перешкоджання їхньому вільному волевиявленню під час виборів, тому в такий спосіб вдається підкупити значну кількість виборців. При отриманні органами внутрішніх справ такої інформації важливо забезпечити доказову та свідкову базу, тому оперативній групі, що прибула на місце події, перед затриманням правопорушників доцільно задокументувати процедуру підкупу виборців шляхом прихованої відеозйомки, здійснити інші дії зі збору необхідної інформації про вчинення правопорушення, після чого вжити заходів до затримання правопорушників.

Проте, різнобічний характер виборчих правовідносин обумовлює необхідність комплексного захисту виборчої системи від неправомірних посягань з використанням правових коштів, які мають у своєму розпорядженні різні види юридичної відповідальності. Традиційно основне місце у механізмі правової охорони електоральних відносин відводилося кримінальній та адміністративній відповідальності, допускається також застосування заходів цивільно-правової відповідальності. У той же час існують санкції за порушення виборчого законодавства, які не можна відне-

сти до жодного із названих вище видів юридичної відповідальності [5].

Важливу роль охороні виборчої системи виконує і публічно-правова відповідальність, яка порівняно недавно стала предметом самостійного вивчення вчених-правознавців [6]. Незважаючи на відсутність законодавчого закріплення існування такого правового явища, як публічно-правова відповідальність (у тому числі і у виборчому процесі), повсюдно визнається доктриною права. Наукові дослідження, які вже протягом значного часу, вказують на безперечну необхідність легального визнання цього виду юридичної відповідальності як самостійного. Крім того, чинне законодавство вже нині містить низку норм, які фактично встановлюють окремі підстави публічно-правової відповідальності, називають специфічні для цього виду відповідальності санкції [2].

Незважаючи на те, що чинним виборчим законодавством встановлюються окремі підстави публічно-правової відповідальності та визначаються специфічні санкції, властиві цьому виду відповідальності, сама вона залишається законодавчо нерегламентованою. Як справедливо зазначається в юридичній літературі, «фактичною основою публічно-правової відповідальності за порушення законодавства про вибори є здійснення виборчого правопорушення, під яким розуміється винне діяння (дія або бездіяльність) особи, яка порушує норми виборчого законодавства про вибори» [3].

Підставою публічно-правової відповідальності учасників виборчого процесу є порушення норм виборчого права, що виражається у порушенні прямих заборон та вимог Конституції, та інших актів законодавства, зазіханні на виборчі права громадян, зловживання ними своїми виборчими правами, невиконання чи неналежного виконання ними своїх юридичних обов'язків [8].

Коло суб'єктів публічно-правової відповідальності у сфері виборчих правовідносин становлять особи, які висуваються кандида-

тами, кандидати, спостерігачі, виборчі комісії та їх члени, інші суб'єкти (наприклад, громадяни, група громадян, ініціативні групи), які допустили порушення Конституції, вимог інших актів законодавства України, виборчих прав громадян, невиконання чи неналежне виконання своїх юридичних обов'язків. Довірені особи кандидатів, як правило, самостійними суб'єктами публічно-правової відповідальності не є, за їх неправомірні діяння відповідальність несуть кандидати, крім одного випадку, коли вони все таки є самостійними суб'єктами публічно-правової відповідальності [10].

Таким чином, суб'єкти публічно-правової відповідальності за порушення виборчого законодавства (законодавства про вибори або проведення референдуму) можуть бути індивідуальними та колективними. Індивідуальними суб'єктами відповідальності є громадяни, особи, які висувуються кандидатами, зареєстровані кандидати в депутати або Президенти України, депутати, спостерігачі. До колективних суб'єктів відповідальності належать групи громадян, ініціативні групи, виборчі комісії.

Специфіка публічно-правової відповідальності, яка полягає у можливості нести відповідальність за діяння інших осіб, що найяскравіше виявляється саме при здійсненні виборчих правопорушень. Дискусійним у літературі є віднесення до заходів публічно-правової відповідальності визнання результатів виборів недійсними. Фактично, цей захід позбавляє юридичного значення попередню діяльність учасників та організаторів виборів на відповідній території. Однак, у тому вигляді, в якому цей захід сформульований, він є не каральним, а право-відновлювальним заходом, спрямованим на відновлення порушених прав та понесеної правової шкоди. Також, стосовно до цієї міри залишається відкритим питання про суб'єкт відповідальності, тим, хто вчинив порушення вимог виборчого законодавства або зазнає несприятливих наслідків.

Залучення правопорушників до публічно-правової відповідальності за порушення законодавства про вибори можливо у адміністративному або, в окремих випадках, судовому порядку. Найбільш частою процедурою реалізації заходів публічно-правової відповідальності є винесення рішення відповідною виборчою комісією – окружною, територіальною чи Центральною комісією [1, с. 34]. За вчинення виборчих правопорушень до громадян, осіб, кандидатам, кандидатам, ініціативним групам, що висувуються застосовуються такі заходи адміністративної відповідальності:

- попередження;
- відмова у реєстрації ініціативної групи;
- відмова у реєстрації кандидата;
- скасування рішення про реєстрацію кандидата;
- неможливість балотуватися знову у разі проведення повторних виборів.

Заглиблюючись у розгляд проблеми, слід зазначити, що конституційний делікт має всі чотири елементи складу правопорушення: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт та суб'єктивну сторону. Об'єктом конституційного правопорушення у плані виступає конституційність і конституційний порядок загалом.

Більш конкретними об'єктами цих порушень можуть бути основи конституційного ладу, устрій держави, основні права та свободи людини і громадянина, конституційні інститути демократії – вільні вибори і референдум, інші конституційні цінності. Об'єктивна сторона конституційно-правового делікту – це самі протиконституційні дії (бездіяльність), що посягають на конституційну законність, їх шкідливі наслідки, а також причинний зв'язок між протиправними діями (бездіяльністю) суб'єкта права та наслідками, що настали.

У сфері виборчого права конституційними деліктами визнаються досить широке коло дій:

- порушення правил проведення передвиборної агітації;

- недотримання вимог закону до процедури висування кандидата;
- приховування кандидатами відомостей про незняту та непогашену судимість;
- нестворення кандидатом, виборчим об'єднанням виборчого фонду, порушення правил фінансування виборчої кампанії кандидата, виборчого об'єднання;
- зловживання свободою масової інформації під час проведення передвиборної агітації;
- використання кандидатом, іншими учасниками виборчого процесу переваг посадового та службового становища.

Конституційні делікти можливі і під час проведення референдумів із боку ініціативної групи референдуму, ініціативної агітаційної групи, інших учасників референдуму.

Висновки. Як зазначалося, адміністративно-правова відповідальність є не єдиним видом публічно-правової відповідальності, що настає за виборче правопорушення. У той же час сама публічно-правова відповідальність у виборчому праві не є самостійним видом юридичної відповідальності. Безумовно, вона має свою специфіку, проте цією специфікою недостатньо виділення їх у окремий вид. З урахуванням того, що виборче право, поряд з рештою, виступає лише однією з підгалузей публічного права та через це є певні особливості застосування адміністративної відповідальності у цій сфері, публічно-правова відповідальність у виборчому праві не може сформулювати додатковий самостійний вид юридичної відповідальності. Так само як і юридична природа публічно-правової відповідальності на основі Конституції в цілому потребує більш глибокого дослідження, потрібен аналіз загальних та відмінних ознак відповідальності за виборчі правопорушення, її співвідношення з іншими видами юридичної відповідальності, що настає за правопорушення виборчого законодавства та законодавства про референдум.

Розглянуті у статті загальнотеоретичні питання та виявлені характерні риси адміністративної відповідальності за виборчі

правопорушення підкреслюють особливе її значення та самостійну роль у забезпеченні охоронної функції суспільних відносин, що складаються в рамках реалізації громадянами виборчих прав, а також організації та проведення виборів.

З огляду на обмеженість обсягу цієї статті не всі наукові та практичні проблеми, пов'язані із питаннями публічно-правової відповідальності у сфері правової охорони виборчих відносин, отримали у ній достатньо освітлення. Детальному аналізу також підлягають питання процедури залучення до публічно-правової відповідальності у сфері виборчих правовідносин, підстав звільнення від застосування заходів адміністративно-правової відповідальності, проблеми оскарження рішень щодо накладення таких заходів та ін. Є необхідність коригування діючих підстав публічно-правової відповідальності, уточнення кола суб'єктів цього виду відповідальності.

Ця обставина підкреслює актуальність продовження такого аналізу, концептуально-теоретичного розвитку інституту публічно-правової відповідальності та її законодавчого оформлення

Істотним недоліком діючого виборчого законодавства України, які потребують якнайшвидшого дозволу є те, що більшість норм, що стосуються покладання заходів публічно-правового права на винних суб'єктів, диспозитивний характер та допускає розсуд суб'єктів юрисдикції (інстанцій відповідальності) щодо застосування заходів або їх незастосування. Як відомо, одним із найважливіших постулатів юридичної відповідальності є її невідворотність, вчинене правопорушення має наступати відповідальність.

Обставини, що звільняють від адміністративної відповідальності або пом'якшувальні її заходи, мають бути чітко регламентовані та передбачені законом. В Україні завдання усунення відповідних недоліків набуло особливого значення через порівняно недавнє реформування виборчої сис-

теми. Наявність широкої системи гарантій реалізації виборчих прав громадян зазначає рівень розвитку виборчої системи та виборчого законодавства. Робиться висновок у тому, що адміністративна відповідальність порушення прав виборців – публічно-правовий засіб забезпечення інтересів суспільства на процесі реалізації громадянами активного виборчого права.

Число правопорушень, у тому числі злочинів у сфері виборчого законодавства, збільшується з кожним роком від виборів до виборів. Слід зазначити, що проблема порушення

виборчих прав громадян широко обговорюється у всіх засобах масової інформації. Удосконаленню норм, що передбачають відповідальність за підкуп виборців, на сучасному етапі може сприяти адміністративної відповідальності шляхом введення додаткових заходів покарання.

Адміністративна відповідальність, що застосовується в відповідній сфері, в силу своєї ефективності є дуже важливою. У зв'язку із цим необхідно встановити чіткі критерії розмежування підкупу виборців як адміністративного правопорушення та злочину.

Анотація

У статті досліджено типологію адміністративно-правової відповідальності за порушення виборчих прав, як частини публічно-правової відповідальності на основі Конституції України. Наголошено, що публічно-правова відповідальність є самостійним явищем правової дійсності в системі юридичної відповідальності, що діє в галузі виборчих правовідносин, яка знаходить своє практичне втілення щодо осіб, які вчиняли конституційні правопорушення (делікти), санкцій, передбачених конституційним законодавством. що державна реєстрація є потужним і сучасним методом регулювання різних правовідносин.

Звернуто увагу на те, що специфіка публічно-правової відповідальності полягає у можливості нести відповідальність за діяння інших осіб, що найяскравіше виявляється саме при здійсненні виборчих правопорушень. Дискусійним у літературі є віднесення до заходів публічно-правової відповідальності визнання результатів виборів недійсними. Підставою публічно-правової відповідальності учасників виборчого процесу є порушення норм виборчого права, що виражається у порушенні прямих заборон та вимог Конституції, та інших актів законодавства, зазіханні на виборчі права громадян, зловживання ними своїми виборчими правами, невиконання чи неналежного виконання ними своїх юридичних обов'язків.

Зазначено, що українське законодавство про вибори перебуває у постійній динаміці та розвитку. Визначено, що при цьому існують певні прогалини, які знижують рівень ефективності тих чи інших законів, у тому числі й відповідності Конституції України. Констатовано, що законодавчо виборчий процес встановлює тимчасовий порядок етапів, які складаються із процедур та дій певних суб'єктів виборчих правовідносин.

За допомогою цього формується представництво органів влади, відбувається реалізація виборчих правовідносин громадян, створюється легітимність та завершеність виборів. Адміністративний порядок оскарження порушень виборчих прав передбачає розгляд звернень у відповідну виборчу комісію. Суб'єктами, уповноважені на розгляд звернень, є голова виборчої комісії, заступник голови виборчої комісії, член виборчої комісії із правом вирішального голосу, колегіально виборча комісія.

Виявлено, що істотним недоліком діючого виборчого законодавства України, що потребує якнайшвидшого дозволу є те, що більшість норм, що стосуються покладання заходів публічно-правового права на винних суб'єктів, диспозитивний характер та допускає розсуд суб'єктів юрисдикції (інстанцій відповідальності) щодо застосування заходів або їх незастосування.

Аргументовано, що адміністративна відповідальність, що застосовується в відповідній сфері, в силу своєї ефективності є дуже важливою. У зв'язку із цим необхідно встановити чіткі критерії розмежування підкупу виборців як адміністративного правопорушення та злочину.

Ключові слова: адміністративне право, публічно-правова відповідальність, виборче право, правопорушення, органи внутрішніх справ.

Borko Yu.Ye., Kolomoyets A.V. Administrative and legal responsibility for violation of electoral rights based on the Constitution of Ukraine

Summary

The article examines the typology of administrative-legal responsibility for the violation of electoral rights as a part of public-legal responsibility based on the Constitution of Ukraine. It is emphasized that public legal responsibility is an independent phenomenon of legal reality in the system of legal responsibility operating in the field of electoral relations, which finds its practical embodiment in relation to persons who have committed constitutional offenses (delicts), sanctions provided for by constitutional legislation. that state registration is a powerful and modern method of regulating various legal relations.

Attention was drawn to the fact that the specificity of public legal responsibility, which consists in the possibility of being responsible for the actions of other persons, is most clearly manifested precisely when election offenses are committed. Debatable in the literature is the recognition of election results as invalid as measures of public legal responsibility. The basis of the public legal responsibility of the participants in the election process is the violation of the norms of the electoral law, which is expressed in the violation of direct prohibitions and requirements of the Constitution and other acts of legislation, encroachment on the electoral rights of citizens, abuse of their electoral rights by them, non-fulfillment or improper fulfillment of their legal obligations.

It is noted that the Ukrainian legislation on elections is in constant dynamics and development. It was determined that there are certain gaps, which are assumed to be errors in the effectiveness of certain laws, including liability. It was established that the legislative election process establishes a temporary order of stages, which consist of procedures and actions of certain subjects of electoral relations. With the help of this, the representation of authorities is formed, the electoral legal relations of citizens are implemented, the legitimacy and completeness of the elections are created. The administrative procedure for contesting violations of electoral rights provides for consideration of appeals to the relevant election commission. Subjects authorized to consider appeals are the chairman of the election commission, deputy chairman of the election commission, member of the election commission with the right to vote, collegiate election commission.

It was revealed that a significant shortcoming of the current election legislation of Ukraine, which needs to be approved as soon as possible, is that most of the norms relating to the imposition of measures of public law on guilty subjects are dispositive in nature and allow the discretion of the subjects of jurisdiction (instances of responsibility) regarding the application measures or their non-application.

It is argued that the administrative procedure for contesting violations of election rights provides for consideration of appeals submitted to the relevant election commission. Subjects authorized to consider appeals are the chairman of the election commission, deputy chairman of the election commission, member of the election commission with the right to vote, collegiate election commission.

Key words: administrative law, public and legal responsibility, right to vote, offense.

Список використаних джерел:

1. Асадчев Ю. Юридична відповідальність за порушення виборчого законодавства. *Юридична газета online*, 2015. URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/inshe/yuridichna-vidprovidalnist-za-porushennya-viborchogo-zakonodavstva.html>. (дата звернення: 04.04.2024).
2. Батанова Н. М. Співвідношення публічно-правової відповідальності та політичної відповідальності. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 3. с. 24–30.
3. Бондаренко Б., Задоя К., Калмиков Д., Кириченко Ю., Хавронюк М., Шехавцов Р. Відповідальність за порушення виборчого законодавства: посібник для членів виборчих комісій, поліцейських, слідчих та суддів / за ред. М. Хавронюка. Київ: «АК-Group», 2019. 122 с.
4. Коломоець Т. О. Адміністративна відповідальність: навч. посіб. / Т. О. Коломоець. К.: Істина, 2011. 177 с.
5. Кресіна І. О. Інститут імпідменту: Порівняльний політико-правовий аналіз/І. О. Кресіна, О. О. Коваленко, С. В. Балан. К.: Юрид. думка, 2004. 176 с.
6. Любченко П. М. Публічно-правова відповідальність суб'єктів виборчого процесу: теорія та практика / П. М. Любченко // *Відповідальність за порушення виборчого законодавства : матеріали Наук.-практ. конф.* (м. Київ, 24 листопада 2005 року). К.: Фоліант, 2006, с. 106–112.
7. Наливайко Л. Р. Проблеми визначення поняття, специфічних ознак та функцій публічної відповідальності в сучасній конституційній практиці. *Право України*. 1999. № 10. с. 45–50.
8. Погорілко В. Ф. Юридична відповідальність за порушення публічного законодавства України. *Журнал Київського університету права*. 2001. № 1. с. 30039.
9. Стеценко О.В. Адміністративна відповідальність за порушення виборчого законодавства як гарантія виборчих прав громадян. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2018. № 1. С. 374–378.
10. Тимошенко І. В. До питання про об'єкт злочинів проти виборчих прав громадян. *Підприємство, господарство та право*. 2007. № 9. с. 73–77.